

ΤΡΙΚΥΜΙΑ

I

Γύρισε στο σπίτι του άργα, τὰ μεσάνυχτα.

Ο άγέρας τού δρούσε τὸ μέτωπο, κι από μακριά, πολὺ μακριά, ἔφτανε τὸ βουητὸ τῆς καμπάνας. Ἐνα ἀδιάκοπο βουητὸ, νευρικό, πού ἔτρεμε στὸν ἀτρυκίμιστον αἰθέρα, καὶ ξεψυχοῦσε, κ' ἐρχότανε πάλι ἡσυχία, μονότονο, ἀπελπιστικό.

Ἄνοιξε σιγά. Μιά ὄχρη ἀχάδα φεγγαριοῦ σφύρηζε τρεμουλιζιστά, ἀπ' τὸ μισοανοιγμένο παράθυρο, ὡς τὰ πόδια του. Ἔπεσε βαρῆς πάνω σὲ μιὰ καρέκλα. Τὰ μιλίγγια του χτυποῦσαν δυνατά. Ἐίτανε ἀρεκτὰ τραχημένως. Γιὰ μιὰ στιγμή θέλησε νὰ μὴ ζοῦσε. Τοῦ φάνηκε τόσο βαρεῖά ἡ ζωή... Θύμωσε ὁμως. Ἐνα αἰσθημα θυμοῦ κι ντροπῆς τὸν κυριεψε. Σηκώθηκε ὀρθός. Τίναξε δυνατὰ πίσω τὸ κεφάλι του, σὰ νὰ ἤθελε νὰ διώξει κάπια κζκή σκέψη. Αὐτὸς ἔπρεπε νὰ πᾶει μπροστὰ, ὀλόγια, ἔτσι ὀρθός. Θυμήθηκε τοὺς σιγνηρόφους του. Πόσο τοὺς ἀγαποῦσε! Δυνατοί, ὠραῖοι, ἄγνοοί, τραβήξανε ὀλόγια πρὸς τὸ θάνατο...

Στὴν πόρτα χαράχτηκε θαμπὰ κάπια μορφή. Ἔγερνε, φάχνοντας μὲς στὸ σκοτάδι.

— Ἐδῶ εἶσαι, Πέτρο;

Δὲ μίλησε. Κράτησε τὴν ἀναπνοή του. Ὅχι, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν βροῦνε. Πῆγε κ' ἔλεισε σιγὰ τὴν πόρτα.

Στὸ δρόμο κάτω ἀκουστήκανε τώρα φωνές, τρεξίματα. Ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ ἀμαξᾶ, κ' ἕστερα βροσιές, γέλια, σφυρίγματα.

— Ἀπὸ δῶ! Τρεχάτε...

Πόρτες ἀνοίγανε καὶ κλείνανε ἕστερα πίσω τοὺς βαριά χτυπώντας. Ἐνα τραγοῦδι ἀνέβαινε σιγά, ὀλοένα πιὸ σιγά, κ' ἔσθηνε ἕστερα.

Καὶ κείνος ἔσπεκε ἔτσι ὀρθός, ἀνάμεσα στὸ σκοτάδι, μὲ ψηλά τὸ κεφάλι, κ' εἶχε τὰ μάτια του κερφαμένα σ' ἓνα μόνον σημεῖο, ἀκίνητος, κι οὔτε μιὰ γραμμὴ τοῦ χλωμοῦ προσώπου του δὲν ἔδειχνε τὴν τρικυμία πού εἶχε ξεσπάσει καὶ μούγγιζε πνιχτά, σὰν ἓνα πεννασμένο στοιχίό, μὲς στὸ μυαλό του. Κοιτοῦσε μόνον σ' ἓνα σημεῖο, κάτω στὸ πάτωμα, κ' ἡ σκέψη του εἶτανε μακριά, πολὺ μακριά, σὲ κάτι πού κι αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰν τὸ πιστέψει.

Καὶ τώρα, ἔπρεπε νὰ κατορθώσει νὰ μάθει. Ἐνα κάποιος τὸν εἶδε νὰ μπαίνει, αὐτὴ τὴν ὥρα, μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι; Πῆγε, πατώντας στὶς μύτες τῶν ποδιῶν του, πρὸς τὸ παράθυρο. Τὸ ἄνοιξε διάπλατα. Μιά ὑγρὴ μυροειδὴ νωτισμένου χόρτου καὶ λεμονοανθιῶν ὄσμησε μέσα στὸ δωμάτιο. Προβάλε τὸ κεφάλι του δειλά, ἀνάμεσα ἀπὸ τ' ἀνοιγμένα παραπρόφυλλα, καὶ κοίταξε πρὸς τὰ κάτω. Κανείς. Ἀνάσπανε βαθιά. Ἐσπρηνικά, πάλι, τὸ βουητὸ κείνο τῆς καμπάνας τοῦ γέμισε τὰφτιά. Κούνησε ἄργα τὸ κεφάλι του. Στάθηκε κεῖ πολλὴν ὥρα. Τραβήχτηκε μέσα καὶ ξέσπασε ἕστερα σ' ἓνα γέλιο, ἀθόρυβο γέλιο. Τὰ μάτια του λάμπανε.

— Χτυπάτε, χτυπάτε! Ἐπ' τὸ θεμέλιο ξερριζώθηκε... Ξερριζώθηκε ἀπὸ τὸ θεμέλιο...

Ξαπλώθηκε πάλιν στὸ κρεβάτι, Ἐνα μεγάλο κρεβάτι, μπογιατισμένο μ' ἓνα κτρινωπὸ χροῖμα. Τὸ ἓνα

τοῦ πόδι κρεμότανε ὄξω, σὰν ἓνα ξύλινο πόδι, κι ἀκουμποῦσε κάτω στὸ πάτωμα.

Ναί. Ἐς ἔρθουνε ὄλα, ὄλα αὔριο τὸ πρωτὸ. Μὰ πὼς μποροῦσε νὰ γίνει αὐτό; Ὅχι, ἂν ἐρχόντανε, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν βροῦνε ἔτσι, ντυμένον. Μ' ἂν πάλι εἶταν ἀνάγκη νὰν τοὺς ξεφύγει;

Θυμήθηκε τὸν τοῖχο. Ἐνας χαμηλὸς τοῖχος, γεμάτος γυαλιὰ σπασμένα, σουβλερά.

Ἐνα γνωστό του σφύριγμα ἀκούστηκε, πίσω, στὸ πάνω μέρος τοῦ δρόμου. Αὐτοί! Τὰ μάτια του λάμπανε πάλι.

Κ' ἓνα κῆμα τότε χαρᾶς πλημμύρισε τὰ στήθια του καὶ μιὰν ἀγάπη ἀπέραντη ἀπλώθηκε γι αὐτοὺς, τοὺς δυνατοὺς, μὲ τοὺς ὀλοίους ἐνωθε τὸν ἔσπυτο τὸν δειμένον πιά κ' ἔζησε μαζί τους ὀλάκερη ὡς τώρα τὴ ζοῆ του, ἀνάμεσα στὸν πόνο καὶ στὴν ἐγκαρτέρηση, σὲ μιὰν ὀλοφώτεινη σύνδεση ἀγάπης καὶ αὐτοθυσίας. Ἐγνωστοί, κατατρεγμένοι, ἀπαρητητές μιᾶς σάπιας ζωῆς, εἶτανε μιὰ δύναμη ὑπέρθεη ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς, καὶ τίς νύχτες, συναγμένοι ὄλοι γύρω ἀπὸ τὴν ἐσώτερη ἔννοια τῆς λευτεριάς, σκυφτοί, στριμωγμένοι μέσα σ' ἓνα σκοτεινὸ διαμέρισμα ἐνὸς παλιοῦ πύργου, ἐρειπωμένου, μισὴ ὥρα ὄξω ἀπὸ τὴν πόλη, ἔπρεπε νὰποφασίσουνε νὰ χτυπήσουν. Πρέπει ἡ γροθιά τοῦ ἀνθρώπου νὰ πέσει βαρεῖά, σὰν ἓνας τεράστιος ἀτσαλένιος ὄγκος, ἀμειλιχτη, καὶ νὰ τὰ σαρώσει ὄλα, ὄλα!

Κατέβηκε γλήγορα τὴ σκάλα. Πῆδησε τὸν τοῖχο καὶ βρέθηκε ὄξω. Στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, κάτω ἀπὸ μιὰν ἀκακία ἓνας ἀνθρώπος περιέμενε.

— Ἐλα γλήγορα...

Καὶ σὲ λίγο χαθήκανε στὸ βάθος, πέρα κεῖ, τοῦ δρόμου.

II

Βαδίζανε γλήγορα. Κάποτε γυρίζανε καὶ κοιτοῦσανε πίσω φοβισμένοι. Ἐνεμος δυνατὸς ἄρχισε νὰ φυσάει, καὶ καθὼς κρατοῦσαν τὰ μαπέλλα τοπς στὰ χέρια, τοὺς ἀνάδενε τὰ μαλλιά κ' οἱ σμιές τους φαντάζανε πελώριες στὸ μᾶκρος τοῦ δρόμου καὶ κουνιόντανε ρυθμικά κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ.

Χώθηκαν ἕστερα μέσα σὲ κάτι στενὰ δρομάκια, κουρασμένοι, ἐνῶ ἡ δίψα τοὺς βασάνιζε τρομερά, βουτώντας ὡς τὰ γόνατα στοὺς βάλτους πού κάνανε πληθὸς μικρὰ ἀυλάκια ἀπὸ στάσιμα νερά, γεμάτα ἀπὸ μικρὲς, πράσινες φουσκαλιθρες...

Σὲ λίγο φανήκανε ξανά, μακριά, στὴν ἄκρη ἐνὸς μεγάλου δρόμου.

Ἀπὸ κάπιο σπίτι ἔβγαιναν οἱ στῆνοι μιᾶς κιδάρας. βγαίνανε πλήθος, πνιχτοί, μονότονοι, μελαχολικοί...

Σταθήκανε.

Σὰ νὰν τοὺς φάνηκε τώρα πὼς κάπιος τοὺς εἶχε πάρει καταπόδι.

Προσέξανε καλὰ μέσα στῆς νύχτας τὴ σωπῆ.

Ἐκουγόντανε τώρα βαριοί, ρυθμικοὶ οἱ χτύποι τῆς καρδιάς τους.

— Πρέπει νὰ χωριστοῦμε...

— Ναί.

Σιγῆ.

Κοιταχτήκανε γιὰ μιὰ στιγμή βαθιὰ στὰ μάτια.

— Ἐ φωτιά! Σκέψου, τί θεῖο ὄραμα εἶναι ἡ φωτιά...

Ὁ ἄλλος τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι κ' ἓνα χαμόγελο μιᾶς βαθῆς καλοσύνης χαράχτηκε στὰ σκοτεινὰ πρόσωπά τους.

III

Ἐπρεπε νὰ φύγει. Οἱ μυστικοὶ ἀστυνόμοι τὸν εἶχαν ἀνακαλύψει σὲ κάπιο σπίτι, τὴν ὥρα ποὺ εἶταν ἔτοιμος νὰ ρηῖξει τὸ τελευταῖο σπέρτο. Τό'α μερόνυχτα τὸν κυνηγούσανε τώρα, αὐτὸν τὸν ἔρακτομένο ἐπαγαστάτη, καὶ δὲν τὸν ἄφριαν νὰ σταθεῖ πουνθενά. Ἀπὸ κάπιο ἔμαθε πὼς δυὸ ἄλλους συντρόφους του τοὺς εἶχανε πιάσει, κὶ αὐτὴ τὴν ὥρα τοὺς σέρνανε στὸ στρατοδικεῖο. Ὁ ἓνας, στὸ δρόμο, εἶχε πέσει κάτου. Βογγούσε, κὶ ἀπὸ πάνου χωροφυλάκοι, πλῆθος χωροφυλάκοι νὰ τὸν χτυποῦνε, νὰ τὸν χτυποῦνε...

Γιὰ μιὰ στιγμή τοῦ φάνηκε πὼς εἶδε τὴ μορφή τοῦ συντρόφου του. Ἀδύνατη, κίτρινησιμένη, τὸν κοιτοῦσε στὰ μάτια...

Ὁ λαὸς ἀνυπομονοῦσε νὰ μάθει, νὰ κοῦσει...

Στὰ σαλόνια τῶν πλούσιων μιλούσανε ὀλοένα γι' αὐτὸν. Ρωτοῦσανε, κρατοῦσανε σημεῖωσες... Ὁ φόβος τοὺς εἶχε παραλύσει τὴ σκέψη...

Καὶ σὰν κάτι βαρὺ, καὶ φοιχτὸ νὰ σκέπαζε τὴν ἀτιμόσφαιρα δὴ.

Καὶ ξαφνικά, στὶς πέντε τὸ ἀπόγευμα, νὰ τί ἔγινε :

Μιὰ μπόμπα εἶχε πέσει κάτου. Ὑστερα ἄλλη, ἄλλη...

Γιὰ μιὰ στιγμή ὅλα σταματήσανε. Σὲ λίγο ἀκουστήκανε οἱ καμπάνες πάλε. Χτυποῦσανε ὅλες μαζί, βαριά, γλήγορα, φρενιζαμένα. Ὁ κόσμος ἔσπευθε στὸς δρόμους. Ὁ πρόμος εἶτανε ζωγραφισμένος παντοῦ. Πολλοὶ τρέχανε νὰ δοῦνε, νὰ μάθουνε. Τὰ τραῖμα σταματήσανε. Ποιοὶ τὰ σταματήσανε ; Γιατί ; Μιὰ εἰδηση : Οἱ ἐργάτες χτυπήθηκαν. Ποῦ ; Πῶς ; Ὑπάρχουνε πολλοὶ σκοτωμένοι. Ἡ ἀστυνομία τοὺς εἶχε ζῶσει μέσα σ' ἓνα ἐργοστάσιο. Κεῖνη τὴ στιγμή ἓνα φορεῖο πέρασε. Ὑστερα ἄλλο. Ἀπὸ κάπου ἀκουστήκανε τραγουδία. Τί ; Ποιὰ εἶναι ; Ὁ κόσμος ἔτρεχε, πολλοὶ βλαστημούσανε καὶ φρονάζανε καὶ σηκώνανε ψηλά τὶς γροθιές τους...

ΤΑΚΗΣ ΦΙΤΣΟΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Σὲ παρακαλῶ νὰ δημοσιέψῃς τὰκόλουθα

Τὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας» ἔβγαλε μιὰ μεγάλη, εἰκονογραφημένη, πλούσιαν Ἀγγελία, γιὰ τὴν ἔκδοση ὅλων τῶν φιλολογικῶν μου Ἔργων ποὺ ἔχει ἀναλάβει. (Θὰ βγαίνουν τρεῖς - τέσσερες τόμοι τὸ χρόνο κὶ ὅλη ἡ Σειρὰ, ἀπὸ βιβλία ὁμοίμορφα, θὰ τελειώσει σὲ 10 - 12 χρόνια).

Ἄν ἐγείναν πολλὰ ἀντίτυπα αὐτῆς τῆς Ἀγγελίας γιὰ μιὰ γενικὴ διανομή. Ὅσοι θέλουν ὅμως νὰ τὴν ἔδωκ, μποροῦν νὰ μοῦ γράψουν σ' ἓνα δελτάριο τὴ διεύθυνσή τους, γιὰ νὰ τοὺς τὴ στείλω.

Μὲ ἀγάπη,

Δικός σου

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
38 Ἐθρική, Ἀθήνα

ΣΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

Τοῦ Ψυχάρη

Λευκὴ ψυχούλα, ποῦγινες Τριαντάφυλλο τοῦ Χάρου,
Καὶ πήγες, σὺ, τὸ πὸ ὄμορφο λουλούδι καὶ τ' ἀγνὸ
Γιὰ νὰ στολίσῃς τὸ μουντὸ βασίλειο τοῦ Κουρσάρου
Μ' ἓνα μικρὸ χαμόγελο καὶ μ' ἓνα δάκρυ ἀγνό,

Κὶ ἂν χάθῃς, κὶ ἂν σβήσῃς, μὲς στὶς καρδιές μας
(μένεις,

—Μοιάζεις ἀρχαῖα θέβινζα μιᾶς ἱερῆς φωτιᾶς...

Τὸν κόσμο τὸν ἀφήφριες, ἀπάνω του διαβαίνεις,

Κὶ ὅπου σὲ σπρώχνει ὁ Ἔρωτας γοργότερη περῆς.

Ἀγάπησες, κὶ ἂς ἤξαιρες μὲ κείνον ποὺ ἀγαποῦσες.

Ὅτι ποτὲς δὲ θάχτιζες ἐρωτικὴ φωλιά...

Τὸ φῶς σου ποὺ τὸ πρόσμενες καὶ ποὺ τὸ καρτεροῦσες,

Ποῖς ξαίρει, ποὺ θρισκότανε, σὲ μίμῃρη συλλογιά...

Ἀπ' τίς καρδιές μας ἔβανες κὶ ἀνάβλινε τὸ δάκρυ,

—Θύμα καὶ σὺ στῆς ἀπλαχνῆς ἀγάπης τὸ θεομό!—

Γονατιστὴ στοῦ τάφου σου τὴ μισρωμένην ἄκρη

Κάποιο λουλούδι φέρνω σου, πονετικά... χλωμό...

Χίος

ΦΟΥΑΜΕΝ

ΟΝΕΙΡΑΤΑ

Ὅσο ἀλαφρὲς κὶ ὄσο ὄμορφες κὶ ἂν εἶναι οἱ ἀλυσσίδες τῆς σκλαβιάς, πάντα ἀλυσσίδες τῆς σκλαβιάς εἶναι.

Ἡ Ἀγάπη ἢ καρδιομυέχτρο μᾶς ἔβανε κὶ ὁ Ἔρωτας ὁ πιγνιδιάρης μᾶς σφιχταγκάλιαζε. Τὰ γαλιανά τῆς μάτια μὲ τὰ δικά μου τὰ κασιτανὰ ἔφριζαν τὴ ζωὴ καὶ τὸν ἔρωτα — μὰ τὰσπρα νερατζάνθηα τῆς λεμονιάς τὸ θάνατό τους.

Ἐίχαμε ἀγκληθεῖ ἀπὸ πολὺν καιρὸ, δὲν ξαίρω πόσο... καὶ ζούσαμε ὅπως τὰηδῶνια μέσα στὴ βασιμονορία — τὴ φωλιά τους — τραγουδώντας τὴ φύση καὶ τὸν ἔρωτα.

Ἔτσι καὶ μεῖς, μὲ τίς καρδιές σφιχτοδεμένες μὲ τῆς λειτεριάς τῆς ἀλυσσίδες τῆς ἀνάλαφρας, ζούσαμε σ' ἓνα σπιτάκι, μακριὰ ἀπὸ τὴν κοινωνία καὶ τὴν πρόληψη.

Μὰ ἢ πρόληψη μίπηε μέσα στὸ σπιτάκι μας μὲ τὴ μορφή τῆς μάννας ποὺ ἔλεγε «παιδιά μου νὰ στεφανοθῆτε, γιὰ νὰ βγῆτε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία κὶ ἀπὸ τὰ κακὰ στόματα τοῦ κόσμου», καὶ χωρὶς νὰ θέλωμε μᾶς δέσανε μὲ τὰ νερατζάνθηα στέφανα — τὸ ἀγκαθένιο στεφάνι τοῦ ἔρωτα — καὶ μᾶς ἀνέβασαν, θέλοντας καὶ μὴ στὸ Γολγοθά.

Στὴν ἀρχὴ ὅλα μᾶς φαινότανεσαν ὄραζια, ἀλλήμονο ὅμως τότε καταλάβαμε τὸ χαμὸ τοῦ ἔρωτά μας ὅταν μισράθηκαν τὰ νερατζάνθηα καὶ μείναμε σφιχτοδεμένοι μὲ τὰ σύματα ποὺ ζράταγαν τὰ μισρωμένα λεμονολούδα...

Ἐπίτησα.

Μὰ μέσα στὸ μυαλό μου στριφογύριζε τὸνετρο ἀκόμα, τὸ περιεργο ὄνειρο, ὅταν ἀκούω κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά μου ὄργανα καὶ τραγουδία σκόβο καὶ τί νὰ ἰδῶ ; Πέραγε κάποιος γάμος.

Τὶ εἰρωνεία, Θέ μου Ι

ΓΙΑΝ. ΑΠΟΣΠΕΡΟΣ